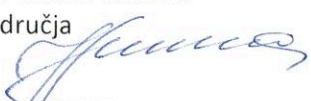

PROGRAM
ZAŠTITE, OČUVANJA, KORIŠTENJA I PROMOCIJE ZAŠTIĆENIH PODRUČJA
KANTONALNE JAVNE USTANOVE ZA ZAŠTIĆENA PRIRODNA PODRUČJA
ZA 2021. GODINU

Sarajevo, maj 2021. godine

Pripremili:	Kontrolisao:
Elma Karović, stručni rukovodilac Sektora za zaštićena prirodna područja 	 DIREKTOR mr. sci. Osman Delić
Upravni odbor KJU za zaštićena prirodna područja	Utvrđuje
	

SADRŽAJ

I UVODNI DIO	4
II DEFINISANE AKTIVNOSTI KOJE SE PLANIRAJU REALIZOVATI NA ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA NA NIVOU JAVNE USTANOVE	4
I 2. Plan zaštite divljači	5
II 2. Operativni plan zaštite od požara	6
III 3. Nadzornička služba zaštite prirode u Javnoj ustanovi	6
II 4. Edukacija uposlenika	6
II 5. Studijska putovanja	6
III DEFINISANE AKTIVNOSTI IZ PLANOVA UPRAVLJANJA I PRIVREMENIH UPRAVLJAČKIH SMJERNICA	7
III 1. Spomenik prirode "Skakavac"	7
Očuvanje staništa i vrsta	7
Razvoj infrastrukture područja	7
Promocija područja	8
III 2. Spomenik prirode "Vrelo Bosne"	8
Očuvanje staništa i vrsta	8
Razvoj infrastrukture područja	9
Promocija područja	9
III 3. Zaštićeni pejzaž "Bijambare"	9
Očuvanje staništa i vrsta	9
Razvoj infrastrukture područja	10
Promocija područja	10
III 4. Zaštićeni pejzaž "Trebević"	10
Očuvanje staništa i vrsta	11
Održavanje i razvoj infrastrukture	11
Promocija područja	12
III 5. Zaštićeni pejzaž "Bentbaša"	12
Zaštita staništa i vrsta	12
Razvoj infrastrukture područja	13
IV PREGLED PROJEKATA JAVNE USTANOVE	13
IV 1. Projekti u fazi realizacije	13
IV 1. 1. Naziv projekta: "Uklanjanje arhitektonskih barijera za nepokretne i teško pokretne osobe na području Zaštićenog pejzaža Bijambare"	13
IV 1.2. Naziv projekta : „Osnivanje Planinske botaničke bašte na području Zaštićenog pejzaža Trebević”	14
IV 2. Projekat Javne ustanove u procesu realizacije prema EU fondovima	14
IV 2. 1. Naziv projekta: Program prekogranične saradnje za područje jadransko - jonske regije „The Adriatic Ionian Programm – ADRION”	14
V NEPROGRAMSKE AKTIVNOSTI	15

Na osnovu člana 27. Zakona o ustanovama („Službeni list R BiH“, br. 6/92, 8/93 i 13/94), člana 156. stav 2. Zakona o zaštiti prirode („Službene novine Federacije BiH“, broj 66/13) i člana 26. Pravila Kantonalne javne ustanove za zaštićena prirodna područja, Upravni odbor Kantonalne javne ustanove za zaštićena prirodna područja na **četvrtoj redovnoj** sjednici održanoj dana 20.05.2021. godine utvrdio je

P R O G R A M
ZAŠTITE, OČUVANJA, KORIŠTENJA I PROMOCIJE ZAŠTIĆENIH PODRUČJA
KANTONALNE JAVNE USTANOVE ZA ZAŠTIĆENA PRIRODNA PODRUČJA
ZA 2021. GODINU

I UVODNI DIO

Program rada je izrađen na osnovu planova upravljanja zaštićenih područja i usklađen s raspoloživim finansijskim sredstvima koji su utvrđeni u Budžetu Kantona Sarajevo i finansijskim sredstvima koje Javna ustanova ostvari naplatom usluga sa zaštićenih područja. Drugi izvori finansiranja Javne ustanove su projekti koje kandiduje prema institucijama na federalnom nivou i iz fondova EU.

Zaštićena područja čine 2,46% površine Kantona Sarajevo.

Program sadrži tri poglavlja i to:

- definisane aktivnosti koje se planiraju realizovati na svim zaštićenim područjima Javne ustanove,
- definisane aktivnosti iz planova upravljanja,
- aktivnosti koje nisu definisane planovima upravljanja.

Nadzor nad zakonitošću rada Javne ustanove provodi **Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo**. Javnom ustanovom upravlja Upravni odbor sastavljen od predsjednika i dva člana.

II DEFINISANE AKTIVNOSTI KOJE SE PLANIRAJU REALIZOVATI NA ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA NA NIVOU JAVNE USTANOVE

U daljem dijelu teksta biće navedene planirane aktivnosti koje će obuhvatati realizaciju aktivnosti na svim zaštićenim područjima. Potrebno je naglasiti da sve promotivne aktivnosti u velikoj mjeri određuju mjere vezane za pandemiju virusa Covid-19. Zabranjeno je ili redukovano okupljanje većeg broja ljudi,

pa samim tim dolazi u pitanje i realizacija planiranih aktivnosti uključujući i niz popratnih stvari kao što su masovnost učesnika i publike. U svakom slučaju, Ustanova će pratiti mjere i njima se prilagođavati. Ukoliko dođe do bilo kakve liberalizacije mjera, odmah će i organizacija manifestacija imati veću širinu i masovnost, potpuno u skladu s epidemiološkim smjernicama i uputstvima. Ako bude situacija ista kao i na početku godine, Ustanova će i s takvim ograničenjima imati promotivne aktivnosti, bitno manjeg obima i s vrlo malim brojem učesnika.

1.2. Plan zaštite divljači

Na osnovu dokumenta „Program zaštite divljači“ putem kojeg će se osigurati provođenje planiranih programskih aktivnosti za period od 10 godina, izrađen je i usvojen Plan zaštite divljači.

Prilikom izrade godišnjeg plana zaštite divljači pristupilo se konkretnim mjerama koje će definisati radnje, postupke, potrebna materijalno-tehnička i finansijska sredstva, kao i dužnosti radnika u provođenju mjera zaštite divljači na zaštićenim prirodnim područjima Kantona Sarajevo.

U okviru dokumenta definisane su pojedinačne aktivnosti koje će se realizovati u planiranom periodu pojedinačno za svako zaštićeno područje i to:

- Plan nabavke hrane za prihranjivanje divljači;
- Plan izgradnje (popravke) lovno-uzgojnih objekata, kao i utvrđivanje stanje postojećih;
- Plan izvođenja radnih aktivnosti na uzgoju i zaštiti divljači;
- Plan zaštite divljači od raznih bolesti i povreda;
- Plan nabavke opreme za monitoring divljači i zaštitu od divljači.

Planirane aktivnosti će se realizovati u sklopu rada nadzorne službe uz kontinuirano praćenje i komunikaciju sa stručnim licima Ustanove. Potreban materijal kao što je nabavka hrane za divljač, izgradnja lovno-uzgojnih objekata i nabavka potrebne druge opreme za monitoring divljači će se realizovati kroz usvojeni Plan nabavki za 2021. godinu.

U okviru usvojenog Plana nabavke za 2021. godinu planirana je i javna nabavka usluga čiji će predmet ugovora biti obavljanje usluga monitoringa i procjene zdravstvenog stanja divljači, šišmiša i vodenih ptica na zaštićenim prirodnim područjima Kantona Sarajevo, a koji bi uključivali:

1. Terenski izlazak eksperata za uzorkovanje odgovarajućeg materijala za parazitološke, mikrobiološke i molekularno - dijagnostičke pretrage divljači, šišmiša i vodenih ptica na zaštićenim prirodnim područjima Kantona Sarajevo;
2. Priprema i ispitivanje prikupljenih uzoraka u ovlaštenim i akreditiranim laboratorijama;
3. Provođenje i kontrola antiparazitnog tretmana divljači u zaštićenim prirodnim područjima Kantona Sarajevo kod kojih je dijagnostičkim pretragama ustanovljeno prisustvo parazita;
4. Izrada završnog izvještaja o procjeni zdravstvenog statusa divljači, šišmiša i vodenih ptica na zaštićenim prirodnim područjima Kantona Sarajevo s prijedlogom mjera na poboljšanje zdravstvene zaštite ovih vrsta i izrade smjernica za kontrolu i prevenciju eventualno ustanovljenih patogena.
5. Predmetna nabavka je planirana zbog većeg broja sakupljenih i pregledanih uzoraka u akreditiranim laboratorijima VFUNSA, gdje je ustanovljeno prisustvo različitih oblika parazita koji egzistiraju kod istraživanih vrsta životinja i ptica.

Neke od ustanovljenih vrsta imaju i visok zoonotski potencijal, te su data usmjerenja koja se odnose na nastavak zdravstvenog monitoringa u cilju planiranja konkretnih terapijskih i preventivnih mjera koje će obezbijediti zaštitu divljih životinja od bolesti, ali i u širem smislu zaštitu zdravlja ljudi.

II 2. Operativni plan zaštite od požara

Javna ustanova je u skladu s odredbama Pravilnika o sadržaju planova za zaštitu šuma od požara („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 31/12) pripremila Operativni plan zaštite od požara za zaštićena prirodna područja za 2021. godinu, te nakon što ga je utvrdio Upravni odbor, isti je dostavljen Ministarstvu privrede Kantona Sarajevo - Upravi za šumarstvo na znanje.

II 3. Nadzornička služba zaštite prirode u Javnoj ustanovi

U 2021. godini predviđaju se aktivnosti na zaštiti, održavanju i očuvanju prirodnih vrijednosti, a ogledaju se u sljedećem:

- Neposredan nadzor u zaštićenim prirodnim područjima;
- Provođenje protivpožarne zaštite;
- Provođenje mjera iz Plana zaštite divljači na zaštićenim prirodnim područjima,
- Održavanje i čišćenje putnih komunikacija i vodnih tijela u zaštićenim područjima;
- Kontrola rada s mjerama zaštite fizičkih i pravnih lica koja obavljaju odgovarajuće djelatnosti u zaštićenim područjima;
- Saradnja s nevladinim sektorom, udruženjima i lokalnom zajednicom.

Za realizaciju gore navedenih aktivnosti zaduženi su nadzornici prirode i stručni saradnici Javne ustanove. Nadzornici će pratiti eventualne promjene prirodnih vrijednosti, preduzimati preventivne mjere zaštite (dežure na terenu vezane za sprečavanje pojave bespravnih sječa, krivolova, pojave požara, prikupljanja podataka koja su vezana za divljač i sl.), nadzirati djelatnosti korisnika koje moraju biti u skladu s dozvoljenim mjerama, davati informacije o području i sl.

II 4. Edukacija uposlenika

Zaštićena prirodna područja evidentno svake godine posjeti sve veći broj turista. Uposlenici Javne ustanove trebaju proći kroz tematske edukacione programe da bi mogli odgovoriti zahtjevima i preporukama struke, zahtjevima nevladinog sektora kao i zahtjevima za informacije ciljanih grupa i posjetioca.

II 5. Studijska putovanja

Ukoliko se steknu uslovi organizovat će studijska posjeta drugim zaštićenim područjima u zemljama regiona i Evropske unije za dva uposlenika u trajanju od pet dana s ciljem razmjene iskustava uposlenika zaštićenih područja.

Na studijske posjete će ići različiti profili uposlenika zavisno od tema koje budu aktuelne i u zavisnosti od oblasti koje budu prezentovane.

III DEFINISANE AKTIVNOSTI IZ PLANOVA UPRAVLJANJA I PRIVREMENIH UPRAVLJAČKIH SMJERNICA

III 1. Spomenik prirode "Skakavac"

Očuvanje staništa i vrsta

Upravljanje šumama predstavlja kompleksan koncept čiji monitoring podrazumijeva kontrolu kvaliteta šuma preko procjene zdravstvenog stanja i vitalnosti šumskih ekosistema do razvoja praćenja promjena biodiverziteta u šumama uključujući efekte na zemljište i vodu. Sveobuhvatna primjena u praksi je riješena na način da se čuvanje šuma od bespravnih sječa i zaštita šuma u smislu kontrole prisustva šumskih štetnika odvija u skladu s utvrđenim zakonskim procedurama.

U cilju provođenja efikasnijih mjera zaštite šuma, sa Šumarskim fakultetom Univerziteta u Sarajevu zaključen je Ugovor o pružanju usluga na procjeni zdravstvenog stanja šuma u zaštićenim područjima. Sanitarna sječa će se organizovati u skladu sa Sporazumom sa JKP "Sarajevo – šume" d.o.o. Sarajevo.

Monitoring kvaliteta vode za piće (na platou Skakavac) je od primarnog značaja za postizanje visokog nivoa zaštite životne sredine kao cjeline i zaštite ljudskog zdravlja, te je isti redovna aktivnost Javne ustanove. Ispitivanje i analiza stanja zemljišta je monitoring koji će se nastaviti i u ovoj godini u saradnji s Federalnim zavodom za agropedologiju. Cilj monitoringa jeste da se utvrde nivoi zagađenja zemljišta teškim metalima i organskim polutantima (PAH - policiklični aromatski ugljikovodici), definišu zone rizika te predlože hitne mjere prevencije i sanacije zagađenog područja.

Iz gore navedenog planiramo slijedeće monitoringe:

- *Zaštitu šuma,*
- *Mikrobiološka i fizičko-hemijsku analizu vode,*
- *Nastavak monitoringa zemljišta na tri monitoring-tačke,*
- *Monitoring livadskih zajednica.*

Razvoj infrastrukture područja

U tekućoj godini planiramo postaviti novi i zamijeniti stari planinski mobilijar te sanirati sljedeće putne komunikacije:

- *Sanacija staze Uževice – ispod vodopada,*
- *Sanacija putne komunikacije Uževice – Ravne,*
- *Sanacija putne komunikacije Ravne – vodopad,*
- *Sanacija putne komunikacije Ravne – Bukovik.*

Na zaštićenom području biće zamijenjen i postavljen sljedeći mobilijar i to: nadstrešnice, klupa i dvije ljuljačke, rukohvat (prilazna staza prema vidikovcu) i ograda na vidikovcu.

Promocija područja

Javna ustanova već duži niz godina u saradnji s različitim organizacijama realizuje događaje koji svojim sadržajem promovišu zaštićena područja Kantona Sarajevo. Planirali smo sljedeće događaje:

“Skakavac trail” – brdsko trčanje u saradnji s Planinarskim društvom “Skakavac” koji će se održati u oktobru 2021. godine. Tradicionalno takmičenje u planinskom trčanju u kojem učestvuju trkači iz regiona i Evrope.

III 2. Spomenik prirode “Vrelo Bosne”

Zbog velike raznolikosti staništa i vrsta Javna ustanova planira praćenje i aktivnosti s ciljem njihovog očuvanja.

Očuvanje staništa i vrsta

U cilju unapređenja upravljanja prirodnim vrijednostima vršiće se kontinuirani monitoring stanja zajednica šume crne johe, kao i nešumskih ekosistema s osvrtom na pojavu i širenje stranih invazivnih vrsta. Pažnja će biti usmjerena na japanski dvornik (*Reynoutria japonica*) i ambroziju (*Ambrosia artemisiifolia*).

U cilju očuvanja ekosistema livada s brojnim vrijednim vrstama biljaka, planiramo organizovati redovnu kosidbu ovih staništa u prvoj i drugoj zoni zaštite kako isti ne bi podlegli daljnjem procesu primarne sukcesije i zarasli u šume. Planiranim aktivnostima sačuvaće se izvorna vegetacija.

Na području Spomenika prirode “Vrelo Bosne”, planirano je uzorkovanje i ispitivanje vode na sadržaj teških metala i to olova (Pb), kadmija (Cd), cinka (Zn) i arsena (As). Također planirano je crpljenje otpadne vode i čišćenje sabirnih separatora bioprečistača na fijakerskom stajalištu.

Monitoring otpadnih vode je redovna aktivnost Javne ustanove i ista je od primarnog značaja u cilju postizanja dobrog stanja vodnih tijela bioprečistača. Za uzorkovanje i analizu stanja kvaliteta otpadnih voda zadužena je ovlaštena laboratorija.

Ispitivanje i analiza stanja zemljišta je monitoring koji će se nastaviti i u ovoj godini u saradnji s Federalnim zavodom za agropedologiju koji će predmetne usluge provoditi u okviru svojih programskih aktivnosti.

Velika aleja je spomenik oblikovane prirode i vrtne arhitekture na kojoj Javna ustanova planira izvršiti sanacione radove i to:

- sanacija stabala koja su jako napadnuta truležnicama – ukloniti osušene dijelove stabala ili grana i stvoriti uslove za bolji prirast stabala.

Razvoj infrastrukture područja

U tekućoj godini Javna ustanova planira izvršiti pripremne radove za uređenje lokaliteta Stojčevac s ciljem da se smanji pritisak posjetilaca u prvoj zoni zaštite zaštićenog područja odnosno na Vrelu Bosne. Nužna je sanacija rasvjetnih tijela radi smanjenja negativnog uticaja na okoliš i čovjeka. U toku godine planiramo postavku baby svlačionice za naše najmlađe posjetioce.

Predviđene su i druge aktivnosti i to:

- Uređivanje staza, signalizacije i njihovo postavljanje;
- Uklanjanje starih mostova i njihova izgradnja na Vrelu Bosne (11 mostova);
- Održavanje javnog toaleta;
- Izrada projektne dokumentacije i uspostava objekata mobilnog karaktera na Vrelu Bosne;
- Sanacija javne rasvjete;
- Proširenje i nadogradnja videonadzora;
- Uređenje oko vrela i vodnih površina;
- Izrada Plana interpretacije;
- Postavljanje uljnog separatora na parking-prostoru.

S obzirom da je sadašnji parking udaljen 200 m od Vrela Bosne, potrebno je izvršiti ugradnju uljnog separatora.

Promocija područja

Na području Spomenika prirode "Vrelo Bosne", Javna ustanova planira obilježavanje značajnih ekoloških datuma i to:

-Svjetski dan zaštite okoliša (biciklijada) (05.06.2021. godine);

Tradicionalna biciklijada na kojoj učestvuju učenici ilidžanskih osnovnih i srednjih škola. Vozi se od početka Velike aleje do izvorišta Vrela Bosne i nazad uz policijsko i medicinsko obezbjeđenje.

– Evropski dan bez automobila (biciklijada) (22.09.21.godine);

Tradicionalna biciklijada na kojoj učestvuju učenici ilidžanskih osnovnih i srednjih škola. Vozi se od početka Velike aleje do izvorišta Vrela Bosne i nazad uz policijsko i medicinsko obezbjeđenje.

III 3. Zaštićeni pejzaž "Bijambare"

Očuvanje staništa i vrsta

Na ovom području će se mjesečno vršiti mikrobiološke i fizičko-hemijske analize vode za piće, kao i kontrole rezidualnog hlora.

Također, tokom godine predviđeno je i crpljenje otpadne vode i čišćenje sabirnih separatora bioprečištača na lokalitetu Informativno-edukacionog centra Bijambare koje obavlja pravno lice koje je registrovano za datu djelatnost.

Monitoring otpadnih voda je redovna aktivnost Javne ustanove i ista je od primarnog značaja u cilju postizanja dobrog stanja vodnih tijela. Za uzorkovanje i analizu stanja kvaliteta otpadnih voda zaduženo je pravno lice koje je ovlašteno za date usluge.

Na području Zaštićenog pejzaža "Bijambara" redovno se kosi u cilju sprečavanja širenja sukcesije i očuvanja livadskih vrsta na području. Iz navedenih razloga planirano je košenje livada u drugoj i trećoj zoni zaštite zaštićenog pejzaža.

Sanitarnu sječu Javna ustanova planira izvršiti u skladu s praksom održavanja dobrog zdravstvenog stanja šuma. Sanitarnu sječu i radove izvode KJP "Sarajevo-šume" d.o.o. Sarajevo dok će pregled zdravstvenog stanja šuma i monitoring potkornjaka, pored nadzorničke službe Javne ustanove, vršiti i davati stručna usmjerjenja Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu.

Ispitivanje i analiza stanja zemljišta je monitoring koji će se nastaviti i u ovoj godini i kojim će se utvrditi nivo zagađenja zemljišta teškim metalima i organskim polutantima, te predložiti hitne mjere prevencije ukoliko nalazi pokažu da je potrebno.

Razvoj infrastrukture područja

U tekućoj godini planirana je kompletna rekonstrukcija ulaza u zaštićeno područje koja podrazumijeva izradu projektne dokumentacije za zamjenu ulazne kapije i izgradnju naplatne kuće u zaštićeno područje. U naplatnoj kući će zaposleni Javne ustanove izdavati posjetiocima bicikla, reklamni i promo materijal, te regulisati saobraćaj na parking. U toku godine planiramo postavku baby svlačionice za naše najmlađe posjetioce.

U tekućoj godini planiramo sljedeće radove:

- Nastavak izgradnje šumske staze;
- Sanaciju puta od Edukaciono-rekreacionog EKO-KAMPA (bivša kasarna) do Info-punkta;
- Sanacija učionice u prirodi.

Promocija područja

U sklopu obilježavanja značajnih ekoloških datuma, na ovom području planiramo obilježiti Evropski dan parkova (24. maj) s Osnovnom školom "Nafija Sarajlić" iz Sarajeva uz sportske igre, u septembru je Sajam lokalnih proizvoda i rukotvorina „Zlatne boje“ – Bijambare.

Svoje proizvode izlažu predstavnici lokalne zajednice koja gravitira na području Zaštićenog područja „Bijambare“.

Obilježavanje oktobra – mjeseca zaštite od požara – pripadnik profesionalne Vatrogasne brigade Kantona Sarajevo održaće predavanje o požarima učenicima Osnovne škole „Srednje“ iz Srednjeg.

III 4. Zaštićeni pejzaž "Trebević"

Očuvanje staništa i vrsta

Na ovom području će se mjesečno vršiti mikrobiološke i fizičko-hemijske analize vode za piće, kao i kontrole rezidualnog hlora.

Također, tokom godine predviđeno je i crpljenje otpadne vode i čišćenje sabirnih separatora bioprečištača na lokalitetu Informativno-edukacionog centra Bijambare koje obavlja pravno lice koje je registrovano za djelatnost.

Monitoring otpadnih voda je redovna aktivnost Javne ustanove i ista je od primarnog značaja u cilju postizanja dobrog stanja vodnih tijela. Za uzorkovanje i analizu stanja kvaliteta otpadnih voda zaduženo je pravno lice koje je ovlašteno za date usluge.

Na području Zaštićenog pejzaža "Bijambara" redovno se kosi u cilju sprečavanja širenja sukcesije i radi opstanka livadskih vrsta na području. Iz navedenih razloga planirano je košenje livada u drugoj i trećoj zoni zaštite zaštićenog pejzaža.

Sanitarnu sječu Javna ustanova planira izvršiti u skladu s praksom održavanja dobrog zdravstvenog stanja šuma. Sanitarnu sječu i radove izvode KJP "Sarajevo-šume" d.o.o. Sarajevo, dok će pregled zdravstvenog stanja šuma i monitoring potkornjaka, pored Nadzorničke službe Javne ustanove, vršiti i davati stručna usmjerenja Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu.

Ispitivanje i analiza stanja zemljišta je monitoring koji će se nastaviti i u ovoj godini i kojim će se utvrditi nivo zagađenja zemljišta teškim metalima i organskim polutantima, te predložiti hitne mjere prevencije ukoliko nalazi pokazuju da je potrebno.

Na području Zaštićenog pejzaža „Trebević“ je predviđeno provođenje analiza površinskih voda Bistrički potok na tri monitoring-tačke (u blizini dječijeg igrališta, na parkingu prema bob-stazi i u naselju Boguševac na izlazu iz zaštićenog područja), a u skladu s Planom upravljanja Zaštićenim pejzažem „Trebević“.

U cilju očuvanja ekosistema planinskih livada s brojnim vrijednim vrstama biljaka, planiramo organizovati redovnu kosidbu ovih staništa u drugoj i trećoj zoni zaštite kako isti ne bi podlegli daljnjem procesu primarne sukcesije i zarasli u šume. U slučaju zarastanja, vrijedne vrste biljaka i ekosistema mogle bi biti zauvijek izgubljene za prostor. Planiranim aktivnostima sačuvaće se izvorna vegetacija Trebevića.

Sanitarnu sječu Javna ustanova planira izvršiti u skladu s dobrom praksom održavanja dobrog zdravstvenog stanja šuma. Sanitarnu sječu i radove izvode KJP "Sarajevo-šume" d.o.o Sarajevo, dok će pregled zdravstvenog stanja šuma i monitoring potkornjaka, pored Nadzorne službe, obavljati Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu.

Održavanje i razvoj infrastrukture

➤ Kontinuirano održavanje staza unutar zaštićenog područja

U prostoru postoji dovoljno pješačkih i planinskih staza, te edukacione staze na kojima je potrebno čišćenje koje nastaje uslijed zarastanja postojeće vegetacije. Pojedine šetnice su oštećene erozijom gdje je planirano izvršiti čišćenje propusta, obnavljanje stepenica, izgradnju potpornih zidova, te na pojedinim dijelovima staza uočena je potreba postavljanja ograde radi sigurnosti posjetilaca. Zbog velikog broja staza kojih ima na području, Javna ustanova planira svake godine njihovo opremanje, održavanje i eventualnu zamjenu oštećene opreme.

➤ Razvoj infrastrukture područja

Izradom saobraćajnog elaborata Javna ustanova je jednim dijelom realizovala i postavila saobraćajne znakove s ciljem ograničenja i zabrane saobraćaja kroz pješačke staze u prostoru (horizontalnu saobraćajnu signalizaciju). U tekućoj godini planirano je postavljanje preostalih saobraćajnih znakova u skladu sa saobraćajnim elaboratom.

U tekućoj godini Javna ustanova planira obilježavanje granica krajnjeg obuhvata i zona zaštićenog područja.

Pored navedenog, adrenalinski sadržaji su predmet interesovanja posjetilaca. Takvi sadržaji trenutno ne postoje na području, mada postoji veliki potencijal za njihov razvoj.

Planom upravljanja predviđena je izgradnja info-punkta, ali Prostorni plan posebnog obilježja Zaštićenog pejzaža "Trebević" nije usvojen tako da pripremu projekta za adrenalinske sadržaje i info-punkt koji su planirani u ovoj godini Planom upravljanja prolongiramo do donošenja navedenog dokumenta.

Izradom saobraćajnog elaborata Javna ustanova je postavila saobraćajne znakove s ciljem ograničenja i zabrane saobraćaja kroz pješačke staze u prostoru (horizontalna saobraćajna signalizaciju). U tekućoj godini planirano je da se u skladu sa saobraćajnim elaboratom izvrši i vertikalna saobraćajna signalizacija.

Promocija područja

Na području Zaštićenog pejzaža "Trebević" održaće se početkom jula međunarodna trka u brdskom biciklizmu „Treba DH“ – Trebević u kojem učestvuju takmičari iz regiona i Evrope. Tada se provode i edukaciono-promotivne aktivnosti organizovane od strane Javne ustanove zajedno s organizatorima događaja.

III 5. Zaštićeni pejzaž "Bentbaša"

Zaštita staništa i vrsta

Sječa stabala žljezdastog pajasena (*Ailanthus altissima*), sječa mladih stabala, a starijih prema doznaci, košenje invazivnih zeljastih biljnih vrsta, npr. ambrozije (*Ambrosia artemisiifolia*), zlatnice (*Solidago sp.*), japanskog dvornika (*Reynoutria japonica*), šimširovog moljca (*Cydalima perspectalis*) te ostalih invazivnih vrsta, utvrđenih tokom monitoringa.

Uklanjanje drugih drvenastih vrsta na području Aleje ambasadora u širini 5 metara od aleje. Zaštita zasađenih stabala u Aleji ambasadora od mogućih šteta tokom kosidbe i postavljanje podrške stablima. Po potrebi zamjena značajno oštećenih stabala u Aleji ambasadora.

Priprema Programa za unapređenje dijelova šumskih ekosistema (koji će razmotriti i uzgojne mjere na padinskim područjima s lijeve strane obale Miljacke). Nakon pripreme programa, provedba predviđenih uzgojnih mjera za šumske ekosisteme.

U cilju očuvanja ekosistema livada s brojnim vrijednim vrstama biljaka, planiramo organizovati redovnu kosidbu ovih staništa u prvoj i drugoj zoni zaštite kako isti ne bi podlegli daljnjem procesu primarne sukcesije i zarasli u šume. Potrebno je napomenuti da ovo zaštićeno područje ima izrazito visok stepen biodiverziteta.

Ispitivanje i analiza stanja zemljišta je monitoring koji će se nastaviti i u ovoj godini i kojim će se utvrditi nivo zagađenja zemljišta teškim metalima i organskim polutantima, te predložiti hitne mjere prevencije ukoliko nalazi pokažu da je potrebno.

Razvoj infrastrukture područja

Javna ustanova će izraditi projekat ambijentalnog uređenja, čišćenja i uklanjanja nepoželjne vegetacije s područja. Projekat će definisati mikrolokacije koje je potrebno očistiti od nekontrolisane vegetacije i korovskih vrsta, definisaće mjesta za postavku odmorišta i šetnica koje će se povezati s postojećim u prostoru. Rješavaćemo problematiku otpadnih voda kroz izradu katastra objekata koji generiraju sanitarno-fekalne otpadne vode u zaštićenom području, te utvrđivanje objekata koji nisu spojeni na kanalizacionu mrežu.

Ostale aktivnosti:

- dopuna i djelimična rekonstrukcija rasvjete na potezu Dariva - Kozija ćuprija,
- sanacija klizišta Dariva – Kozija ćuprija,
- uređenje ribarske staze s Udruženjem ribolovaca Stari Grad,
- dopuna mobilijara.

Realizacija programskih aktivnosti na zaštićenim prirodnim područjima Kantona Sarajevo će se izvršiti u skladu s dinamikom utvrđenom kroz Plan nabavki robe, usluga i radova za 2021.godinu, a većim dijelom će zavisiti od sredstava naplaćenih kroz naplatu ulaza i drugih usluga na područjima na kojima se iste pružaju (kroz ostvarene vlastite prihode Ustanove).

IV PREGLED PROJEKATA JAVNE USTANOVE

IV 1. Projekti u fazi realizacije

Javna ustanova kandiduje projekte prema različitim organizacijama i institucijama, izrađenim projektima konkuriše po različitim programima i pozivima. Teme koje se projektuju su u skladu s upravljačkim dokumentima zaštićenih područja uz saglasnost Ministarstva prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo.

IV 1. 1. Naziv projekta: "Uklanjanje arhitektonskih barijera za nepokretne i teško pokretne osobe na području Zaštićenog pejzaža Bijambare"

Kratak sadržaj:

Razvoj Zaštićenog pejzaža "Bijambare" zasniva se na konceptu održivog razvoja gdje se javlja potreba za pokretanjem aktivnosti koje bi kroz proširenje turističke ponude ostvarile bolju turističku poziciju ovog prostora, te usmjerenim finansijskim aktivnostima omogućile očuvanje prirodnog naslijeđa. Pregledom i analizom posjeta ovom području, uviđamo da je sve više osoba starije životne dobi, djece s poteškoćama u razvoju, kao i osoba koje imaju neki oblik invaliditeta (nepokretne ili slabije pokretne osobe, slijepa ili slabovidna lica), koje dolaze da posjete Bijambare i uživaju u ljepotama ovog područja.

Postojeći objekti nisu prilagođeni za kretanje osobama s umanjenim tjelesnim mogućnostima, pa je svrha izrade projekta rješavanje karakterističnih dijelova na objektima da bi se spriječile i uklonile fizičke barijere za neometano i samostalno kretanje i korištenje.

IV 1.2. Naziv projekta : „Osnivanje Planinske botaničke bašte na području Zaštićenog pejzaža Trebević”

U toku implementacije projektnih aktivnosti došlo je do odstupanja vezanih za predloženi rok realizacije iz razloga izrade dodatne projektne dokumentacije, kao i neusvajanja Nacrta prostornog plana područja posebnog obilježja Zaštićeni pejzaž „Trebević“, a čije je usvajanje osnov za pribavljanje urbanističkih, odnosno građevinskih dozvola na osnovu kojih bi Ustanova bila u mogućnosti pokrenuti dalje procedure vezane za aktivnosti koje u svojoj osnovi imaju infrastrukturni razvoj na ovom prostoru.

Na sjednici Vlade Kantona Sarajevo, koja je održana 16.07.2020. godine, donesen je Zaključak broj 02-04-25031-25/20, kojim je usvojena Prostorna osnova sa osnovnom koncepcijom prostornog razvoja Prostornog plana područja posebnog obilježja Zaštićeni pejzaž „Trebević“, koja će biti osnov za izradu Nacrta ovog prostornog plana i istim je zadužen Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo da, kao nosilac izrade Plana, pristupi njegovoj izradi. U međuvremenu pokrenute su i provedene dalje aktivnosti na izradi potrebne dokumentacije koja je potrebna za osnivanje Botaničke bašte.

Usvojenom prostornom osnovom za ovo područje navedeno je da su sadržaji Botaničke bašte predviđeni usvojenim Idejnim rješenjem koje je radio Šumarski fakultet u Sarajevu, a da je u saradnji sa Arhitektonskim fakultetom Univerziteta u Sarajevu potrebno za ovo područje izraditi detaljan planski dokument.

Na osnovu usvojenih smjernica izrađen je projektni program i na osnovu njega sa navedenim fakultetom zaključen Ugovor za usluge izrade Urbanističkog rješenja za potrebe izrade urbanističkog projekta „Planinska botanička bašta „Trebević“ – faza : Idejno urbanističko rješenje i idejni projekat saobraćaja sa nivelacijom“, čija realizacija je u toku.

Zbog pomenutih okolnosti, Ustanova se Federalnom ministarstvu okoliša i turizma obratila sa molbom razmatranja produženja roka za realizaciju ovog projekta. I u narednom periodu planiramo realizovati aktivnosti u skladu sa dinamikom projekta.

IV 2. Projekat Javne ustanove u procesu realizacije prema EU fondovima

IV 2. 1. Naziv projekta: Program prekogranične saradnje za područje jadransko - jonske regije „The Adriatic Ionian Programm – ADRION”

Kratak sadržaj:

Glavni cilj projekta ADRIATICAVES je uspostavljanje i promocija prirodnog i arheološkog naslijeđa u pećinama ADRION regije kao turističkog proizvoda. Projekt ima fokus na održivom razvoju pećina kroz razvoj ekoturizma, uspostavljanju mreže turističkih pećina ADRION regije, kao i očuvanje kraških područja i drugih pećina koje nisu otvorene za javnost (Natura stanište 8310 (92/43 / EEC dir), a koje su ugrožene klimatskim promjenama i ilegalnim deponovanjem.

Javna ustanova je u toku 2020. planirala realizovati postavku speleološkog muzeja. Tokom 2020. godine planirana je rekonstrukcija rasvjete, nabavka ekološkog vozila, te niz marketinških i promotivnih

aktivnosti koje su u skladu s projektnim zadatkom. Tokom cijelog projekta planirana je prezentacija i promocija kako ovog projekta, tako i samog prostora.

V NEPROGRAMSKE AKTIVNOSTI

Neprogramske aktivnosti predstavljaju takve aktivnosti koje nisu planirane u planovima upravljanja ili privremenim upravljačkim smjernicama.

Zbog sve izraženije pojave saobraćanja motora - četverotočkaša i neodgovornog ponašanja vozača na području Spomenika prirode "Skakavac" ukazala se hitna potreba za postavljanje metalnih prepreka sa ciljem zaustavljanja kretanja. Na području ćemo postaviti metalne stubiće koji će onemogućiti kretanje motornog saobraćaja.

Broj: 01-277/21
Sarajevo, 20.05.2021. godine

Predsjednik
Upravnog odbora
Mario Vukasović

